

אופי של פארק

כתבו וצילמו ישי רייכמן, מורן גבעון*

גן ראווה" – קנות הודיות בשיא פריחתן כל הקיץ

פארק המים בשפיים התחדש השנה בבריכת שעשועים חדישה ובהזדמנות חגיגית זו גם הוגדר מחדש אופיו הגנני, כגן טרופי התואם את השימוש וריבוי מתקני משחק במים

בסתיו 2016 הזמין אותו מנכ"ל פארק המים בשפיים, יואב לאור, לסייר בפארק ולהציע הצעה לפיתוח הנופי של הפארק. הסיור נערך בעיצומן של עבודות לבניית בריכת שעשועים חדישה, כאשר רוב שטחי הריצוף הישנים כבר נעקרו ממקומם והזמן הנותר לביצוע וסיום כל העבודה, כולל התכנון וההקמה, הוגדר כחצי שנה בלבד.

באותו סיור ראשון ניכרו לעין שני מרכיבים בולטים: האחד הוא אוצר של עצי נוי ותיקים, בני עשרות שנים, כגון פיקוס השדרות, מכנף נאה, אלביציה צהובה, שלטית, אלמוגן רחב-עלים ושפע של עצי איקליפטוס המקור. ברור היה שבכל תוכנית עתידית, יתרמו עצים אלה תרומתם הדרמטית למראה הגן החדש. הדבר השני שבלט הוא משטחי דשא סינטטי אין סופיים, כמעט ללא צמחיה נמוכה, שיחים, משטרעים וכו'.

הר המגלשות הגבוה היה ערום ברובו, פה ושם שיחים חסרי הקשר, מספר דקלי ושינגטוניה חסונה ותמר מצוי ותיקים. הר המגלשות השני נישא על גבי מסלעה גבוהה, גם הוא עירום מצמחי נוי למעט מספר עצי איקליפטוס שכפי הנראה נבטו שם מעצמם. תמונה דומה חזרה על עצמה גם בשאר אזורי האטרקציות בפארק.

מבט לעבר הבריכה הראשית שמוקפת בדקליים

בסיוור הראשון ניכרו לעין שני מרכיבים בולטים: האחד הוא אוצר של עצי נוי ותיקים, בני עשרות שנים, והשני הוא משטחי דשא סינטטי אין סופיים

צילומים לפני עבודות הפיתוח והגינון

ערוגה בה שתולים פנטס צבעוניים לאורך השביל

צמחייה טרופית שתולה בין המגלשות

ישי רייכמן: "נטיית הטבעית היא לתכנן גנים בעלי זיקה חזקה לנוף המקומי. אני מאמין שזהו הבסיס לגנים בריאים ומאריכי חיים, אשר תורמים תרומה מכסימלית בהיבטים נופיים וסביבתיים וכן דורשים משאבים קטנים יחסית לקיומם. בצד הגישה התכנונית האישית שלי אני משתדל להיות קשוב ללקוח ולחלומותיו. מחקר קטן ברשת העלה את המובן מאליו (שכהרגלו היה בתחילה כה נסתר מן העין): מסתבר שפארקי המים הגדולים בעולם מאופיינים בצמחייה טרופית עשירה וססגונית התואמת באופן מושלם את מתקני המים והבריכות הרבות המצויות ממילא בשטחם. הבנתי שזהו הדבר הנכון גם עבור פארק מים שפיים".

הגינון הטרופי שואב את השראתו מיער הגשם הטרופי החם והלח. בהיבט העיצובי הוא אפוף מסתורין והפתעה ומאופיין בקווים קשתיים ואמורפיים, חומריות של צללת ובמבוק, בריכות ומפלי מים. בהיבט הצמחי מאופיין הגן הטרופי בהרבה צל

כל הנוף הבינוני הירוק נשתל בתהליך השיקום

וצמחיה סבוכה וירוקת-עד, אשר כמו ביער הטרופי בנויה במספר רבדים אופקיים. לאחר הכנת פרזנטציה מהירה מלאה בכחול של מים וירוק של עצים, התקבל אישור לתוכנית מיובא לאור, שאהב אותה, ואמר: "יאללה לכו על זה אבל שיהיה הכי טוב שיש, גם אם המשמעות התקציבית היא שנאלץ למתוח את התוכנית על פני שנתיים נוספות... ואני רוצה אפקט מייד". לזכותו של יואב יאמר שדבקותו בהשגת תוצאה מעולה ונכונותו לשתף פעולה עם התכנון תרמו תרומה מכרעת להצלחת הפרויקט.

תכנון

בבואנו לתכנן את הפארק התמקדנו קודם כל בתרשימי תנועת המתרחצים והנפח הנדרש לשבילים ולרחבות בסביבת המתקנים. בהמשך עוצבו קווי הגן ונפרצו בהם איי שתילה רבים. אזור הכניסה הראשית והקופות טופלו באמצעות שתילת צמחיה מאחר ויתכן שבעתיד מיקום הכניסה והקופות ישתנה. הפכנו אילוץ בטיחותי ליתרון נופי כאשר יצרנו ערוגה ברוחב משתנה של 1-3 מ' לאורך תוואי גדר הבטיחות סביב הבריכה וספינת הפיראטים החדשות.

הטיפול בהר המגלשות היה בסימן העצמת תחושת הגובה על ידי נטיעת עצים גבוהים וכן כיסוי צמחי של צינורות המגלשות באופן בו יראו כ"פורצות" בהפתעה מתוך היער. הר המגלשות השני טופל באופן דומה.

תכנון הצמחיה

מורן גבעון: "לתכנון הצומח בפארק המים היו 7 מטרות.

הראשונה והמרכזית: הפיכת גן שעיצבו אקלקטי עם מגוון צמחים שנשתלו במהלך השנים לגן טרופי אמיתי, זאת תוך שילוב כל העצים הבוגרים הקיימים.

השנייה: בחירת צמחים המתאימים אקלימית לאזור הגיאוגרפי – מישור החוף, בקרבת הים, אזור עם לחות גבוהה בקיץ ורוחות חזקות בחורף.

השלישית: בחירת צמחים שפריחתם נמשכת לאורך עונת הרחצה מיוני ועד ספטמבר תוך יצירת פלטת צבעים מובחנת ומוגדרת.

הרביעית: שימוש בצמחים עם תחזוקה נמוכה ככל האפשר.

החמישית: צמחים חזקים ועמידים לוונדליזם או כאלו שהם בעלי יכולת שיקום מהירה.

השישית: עלווה שלא תהווה מטרד למגלשות ובריכות המים בעונת הרחצה.

והשביעית: ליצור גן טרופי אחר, שונה ממה שהורגלנו אליו עד כה בעזרת התבוננות, חשיבה ותכנון רב-מימדיים.

ערוגה בה משולבת צמחייה בגבהים שונים

משטח ריצוף חדש וערוגות תחומות בסלעי בזלת

פארקי המים בעולם מאופיינים בצמחיה טרופית התואמת באופן מושלם את מתקני המים המצויים ממילא בשטחם. הבנתי שזהו הדבר הנכון גם עבור הפארק בשפיים

גדר עם רשת חבלים וערוגה שמפרידה בין הריצוף
החדש לבריכה הקיימת

להלן נבחרת הצמחים של פארק המים בשפיים:

דקל הטבעות נבחר כעץ המרכזי של הפארק בשל מראהו ובזכות מגוון הגדלים והגבהים הזמינים במשתלות. הדקל נשתל בבודדים ובשלישיות, בגדלים שונים והוא הנוף הבינוני-גבוה שתורם את המראה הדקלי-טרופי לגן. עצי נוי נוספים: פלומריה ריחנית במגוון צבעי פריחה, כסית האבוב, מיש גשר הזיו, רוונלאה, קתרוסית מרובעת. מבחינת הצמחיה הנמוכה יותר השתמשתי במסה גדולה של הצמחים הבאים: ליריופה כדנית, פנטס ננסי בגווני לבן-ורוד-אדום, קנה הודית בגווני פריחה אדום-צהוב-כתום, ווידליה ביצתית. נשתלו עוד סוגי צמחים בגן אולם אלו העיקריים שבהם.

אין ספק שזהו פרויקט ייחודי ומרתק מכל בחינה ובזכות הצוות שזכיתי לעבוד לצידו - יואב לאור המנכ"ל, ישי רייכמן מתכנן הנוף של הפארק ואביב ושגיא הגננים - התקבל גן חדש, טרופי, שונה וייחודי.

ברור שלא נחסכו מאתנו הקשיים, ההפתעות והאתגרים שצצים תמיד תוך כדי תנועה אך במבצע בזק ובפרק זמן כמעט בלתי סביר של כ-6 חודשים בלבד לפתיחה, השלמו תוכניות הפיתוח והגינון, הושלמו בניית הבריכה החדשה ועבודות הפיתוח, שכללו בניית תיחומים מאבני בזלת לגינות וריצוף של כ-5500 מ"ר."

* ישי רייכמן, עיצוב גנים ונוף, ishai@glil-yam.org.il
* מורן גבעון, עיצוב גנים בנוף, morangivon@gmail.com